

Rotterdam

4 Maatschappij, Stad en dorp

Van buitenruimte naar weerbare community voor Hart van Zuid

Op het Metroplein in Hart van Zuid komen wonen, reizen, recreëren en maatschappelijke opvang samen. Het is op dit moment een ongedefinieerde en onveilige ruimte. Het heeft de potentie om te fungeren als ontmoetingsplek waar bewoners, passanten en daklozen veilig met elkaar onderdeel kunnen zijn van een community. Hart van Zuid, gemeente Rotterdam, Arttenders en Karres en Brands presenteren een integrale visie die bijdraagt aan veiligheid, sociale cohesie én ruimtelijke ontwikkeling.

Betrokkenen:
Gemeente Rotterdam + Wim Reijnierse en Joris Bockhove.
Arttenders + Siobhan Burger, Amber Leijen, Onno Poiesz (externe kunstenaar).
Karres en Brands + Berrie van Elderen, Oana Paraschiv.
Met dank aan: Bewoners, Leger Des Heils, Rotterdam Ahoy, RET, Hart van Zuid, Heijmans, MDT, Gemeente Rotterdam.

Analyse

Achtergrond & vertrekpunt

In de huidige plannen in de transformatie Hart van Zuid blijft het Metroplein voorlopig onveranderd, terwijl hier juist kansen liggen.

Huidige situatie

Het Metroplein is een plek zonder eigenaarschap en weinig sociale controle, waar veel overlast wordt ervaren, met name veroorzaakt door dak- en thuislozen en jongeren. Het Metroplein wordt niet meegenomen in de transformatie Hart van Zuid, waardoor deze situatie verergert.

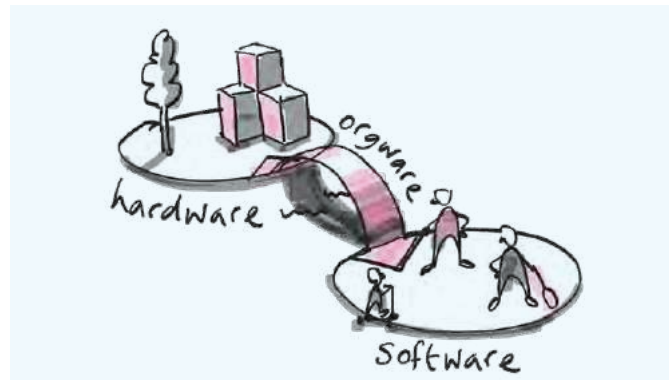
Inzichten

Met de actief bij het ontwerpproces betrokken stakeholders is de opgave ge(her)definiëerd en vertaald naar maatschappelijke en ruimtelijke doelstellingen.

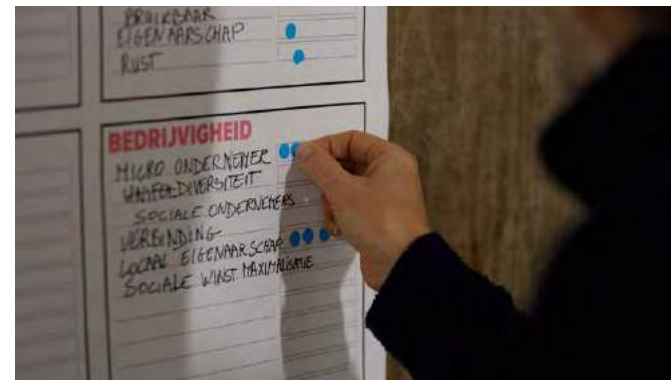
Maatschappelijke kansen

Tijdens co-creatiesessies zijn sturende waarden en kansen geformuleerd. Hieruit kwam naar voren dat er juist behoefte is aan lokale en kleinschalige programmering en aan maatwerk voor kwetsbare groepen in het gebied, in nauwe samenwerking met maatschappelijke organisaties.

Hardware + software + orgware

In deze complexe opgave komen hardware (ruimtelijke interventie), software (maatschappelijke programmering) en orgware (achterliggende systemen en samenwerkingen) samen. Alleen het bevragen van de ruimtelijke kwaliteit is niet afdoende.

Ruimtelijke kansen

Op basis van bewonersgesprekken hebben we programmeringsbehoefte en kansen in kaart gebracht in relatie tot de ruimtelijke opgave. De ruimtelijke interventie is ten alle tijde dienend aan het realiseren van de maatschappelijke opgave.

Reverse engineering van een dorpskern

Het Zuidplein en het aangrenzende gebied is vanuit historisch perspectief ontwikkeld vanuit een grootstedelijke en commerciële ambitie. Dit zorgt voor een gebrek aan menselijke maat, weinig ruimte voor lokaal eigenaarschap en kleinschaligheid in het gebied.

Waar komt de fietsstalling?

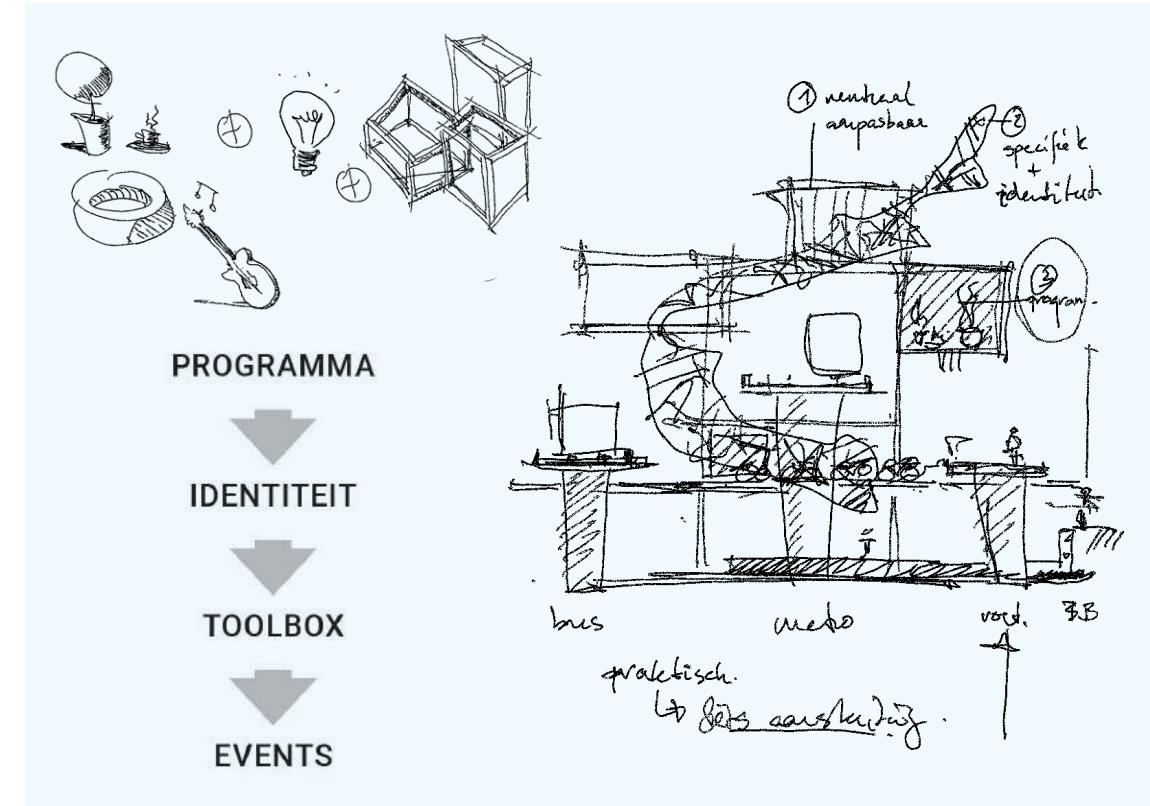
Het Metroplein bergt in deze tijdelijke situatie zeshonderd fietsen. De plaatsing van de fietsstalling neemt de helft van het gebied in beslag en vormt zowel een fysieke als sociale barrière. Het anders faciliteren van deze fietsstalling wordt hiermee een succesindicator van de opgave.

Visie

Interpretatie opgave en aanlegroute

Welke betekenis kan een tijdelijke ontwikkeling hebben voor de sociale gebiedsstructuur op de

lange termijn? Hoe verhouden de hardware, de software en orgware zich tot elkaar en is hiermee een reproduceerbare methodiek te ontwikkelen?

Ontwikkelstrategie

Het gewenste/benodigde programma (1) is leidend. Het toevoegen van een identiteitsdrager (2) zorgt voor herkenbaarheid en veroorzaakt de spark van de plek. Een neutraal frame in de vorm van een toolbox (3) creëert eenheid, faciliteert het gewenste programma, maakt replicerbaarheid op een andere locatie mogelijk. De ontstane plek nodigt uit tot toe-eigening (4) door verschillende gebruikers.

Inspiratie Metroplein

Inspiratiebeeld voor het ontwerp voor het Metroplein. Het gewenste programma voor het Metroplein bestaat uit een combinatie van ruimtelijke faciliteiten en maatschappelijk programma. De spark bestaat uit het toevoegen van kleur, identiteit, vergroening en een ontmoetingsplek. Het neutrale frame bestaat uit steigermaterialen waarin het programma samenkomt.

Uitwerking

In dit onderzoek hebben wij het ruimtelijk vraagstuk ingezet als middel om achterliggende sociale vraagstukken bloot te kunnen leggen en draagvlak en eigenaarschap te creëren bij partijen die daadkracht hebben om hierin een verschil te kunnen maken.

Als resultaat van de verkenning ligt er een advies voor een sterke samenhang tussen ruimte, sociaal programma en organisatie. De voormalige bowlingbaan is bijvoorbeeld een uitgelezen locatie voor maatschappelijke programmering gericht op wijkbewoners. Heijmans, de eigenaar van het pand, staat open voor verkenning in welke vorm dit mogelijk is. Ook zijn er aanvullende gesprekken geweest tussen de ontwikkelcombinatie Hart van Zuid en het Leger des Heils om verder te praten over mogelijke arbeidsrelaties en samenwerkingen passend bij de behoefte van de doelgroep.

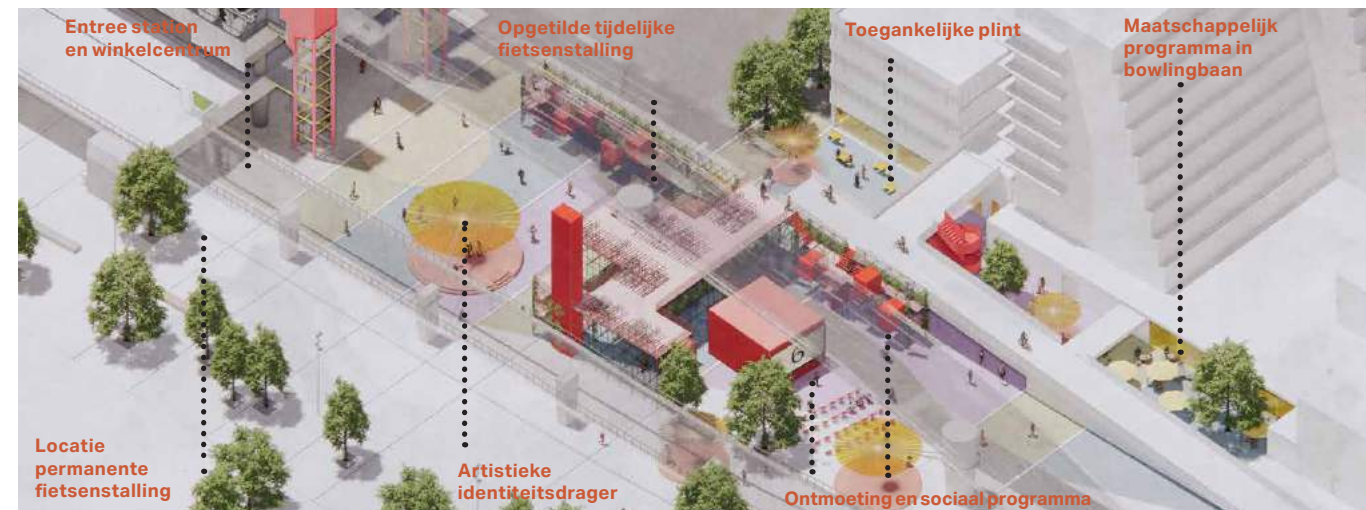
Interventie 1: Optillen fietsenstalling van maaiveld creëert ruimte voor sociaal programma op maaiveld.

Interventie 2: Ontsluiten 'bowlingbaan' als plek voor de community voegt kleinschaligheid en lokaal eigenaarschap toe aan het gebied.

Overzicht ruimtelijke interventie met daarin ruimte voor het benodigde programma uit de aanbevelingen.

What's next?

'Als wij hier geen vervolg aan kunnen geven, wie dan wel?'

Wim Reijnierse, gemeente Rotterdam

Impressie Metroplein

Volgende stappen en aanbevelingen

De verkenning resulteerde in zeven concrete aanbevelingen, waarvan zes zich richten op maatschappelijke uitdagingen:

1. Stel de integrale opgave centraal. De opgave Metroplein is een voorbeeld van een complex vraagstuk met diffuus probleem-eigenaarschap. Denk na over een replicerbaar proces en ontwikkel een visie met implementatieperspectief.
2. Gebruik lokale waarden als toetsingskader voor maatschappelijke impact van ruimtelijke interventies.
3. Betrek kwetsbare doelgroepen op maat door informele en tijdelijke arbeidsrelaties te faciliteren.
4. Faciliteer sociaal programma in de voormalige bowlingbaan.

5. Til de tijdelijke fietsenstalling op en voorkom dat de tijdelijke fietsenstalling maatschappelijke kansen blokkeert.

6. Faciliteer sociale programmering van de buitenruimte om te kunnen voorzien in de behoefte aan ruimte voor ontmoeting, vergroening, identiteit.

7. Creëer een ruimtelijke interventie met een duidelijke identiteit die uiteenlopende programma's ruimtelijk kan faciliteren.

Naar aanleiding van deze aanbevelingen wordt er gelobbyd om projecturen beschikbaar te maken voor de ontwikkeling van een sociaal programma en voor het genereren van draagvlak én budget voor een ruimtelijke interventie.

meer informatie:

www.arttenders.com

www.karresenbrands.com